

*Icoana de pe copertă și din pagina alăturată
il înfățișează pe Sfântul Proroc Ilie,
care a fost ridicat la cer (4 Regi 2, 11-12).*

Ediție îngrijită de monahul Coprie

**Descrierea CIP
a Bibliotecii Naționale a României**

**Am văzut sfârșitul lumii: mărturisirile
unui stareț care a trăit o sută de ani**
ed. îngrijită de monahul Coprie
București: Editura Sophia, 2024 - 2 vol.

ISBN 978-973-136-989-1
vol. 1 - 2024 - ISBN 978-973-136-990-7

I. Coprie, monah (ed.)

2

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție.

AM VĂZUT SFÂRȘITUL LUMII

MĂRTURISIRILE UNUI STAREȚ
CARE A TRĂIT O SUTĂ DE ANI

VOLUMUL 1

editura
Σοφία

Cuvânt înainte la ediția românească.....	5
--	---

**PARTEA ÎNTÂI
MĂRTURISILE
STAREȚULUI ANTONIE**

Introducere	9
Prima întâlnire.....	12
Căile pământești.....	19
Stăreția	44
Întâia vedenie a Starețului Antonie.....	45
A doua vedenie a Starețului Antonie.....	48
Cum să ne mântuim?.....	87
Ultima întâlnire	94

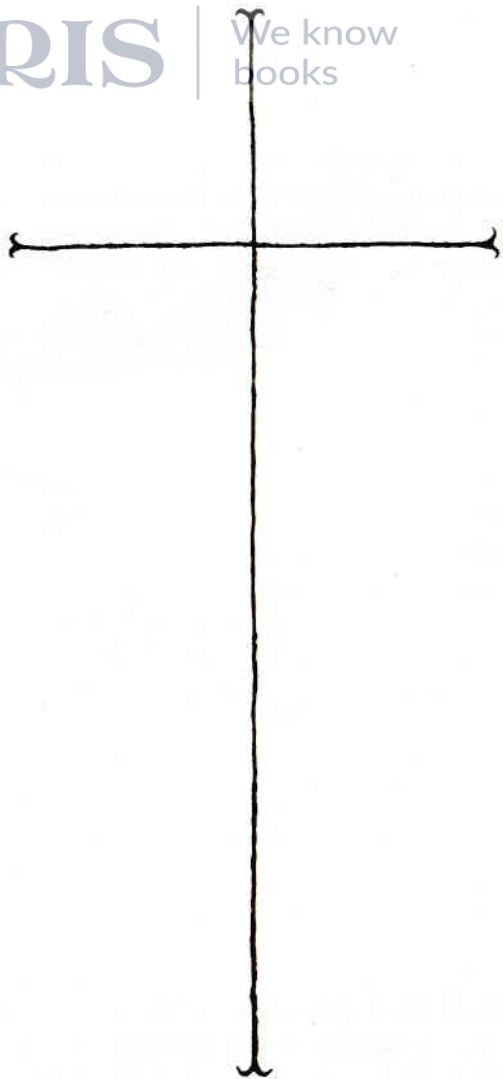
**PARTEA A DOUA
PROROCIILE STAREȚULUI ANTONIE
ADEVERITE PRIN
CUVINTELE SFINȚILOR PĂRINȚI**

Cuviosul Anatolie cel Bătrân de la Optina.....	97
Cuviosul Ieroschimonah Serafim de Virița.....	100
Cuviosul Lavrentie de Cernigov.....	102
Cuviosul Nil Izvorătorul de Mir.....	108
Cuviosul Ambrozie de la Optina.....	110
Cuviosul Varsanufie de la Optina.....	110
Cuviosul Nectarie de la Optina.....	111
Sfântul Ignatie Briancianinov.....	113
Cuviosul Kukșa al Odesei.....	116

Sfântul Teofan al Poltavei	116
Cuviosul Serafim de Sarov	117
Sfântul Ioan de Shanghai	119
Sfântul Efrem Sirul.....	120
Rugăciunea împotriva lui antihrist a Cuviosului Anatolie cel Tânăr (Potapov) de la Optina	123

**PARTEA A TREIA
MĂRTURIILE FIILOR DUHOVNICEȘTI
DESPRE STAREȚUL ANTONIE**

Amintirile enoriașei Natalia K.	124
Amintirile Annei	138
Amintirile Ecaterinei.....	143
Amintirile preotului Serghie D.	150
Amintirile preotesei V. K.	155
Amintirile părintelui K.....	161
Amintirile Ecaterinei N.	172
Amintirile protoiereul mitrofor B.....	184

Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, Cel Ce vei veni să-i judeci pe cei vii și pe cei morți, miluiește-ne pe noi, păcătoșii, iartă-ne nouă toate păcatele vieții noastre și, prin căile cele numai de Tine știute, ascunde-ne de la fața antihristului în pustia cea tăinuită a mântuirii Tale.

Cuviosul Nectarie de la Optina (†1928)

*Înaintecuvântare
la ediția românească*

Născut în Imperiul Țarist la începutul veacului XX, starețul centenar – ale cărui mărturisiri sunt cuprinse în acest volum – a trecut prin valul de vitregii și prigoane, ce s-a abătut asupra celor care și-au mărturisit credința în Hristos Dumnezeu în Rusia.

În vremea revoluției bolșevice din 1917, se afla ca seminarist în Lavra Sfintei Treimi de la Serghiev Posad, unde a și devenit călugăr, fiind hirotonit diacon și apoi preot îndată după tunderea sa în monahism. La începutul anilor '20, a fost arestat de mai multe ori ca unul care era socotit „element dușmănos” și, în cele din urmă, a luat căile gulagurilor sovietice, unde, timp de mai bine de douăzeci de ani, și-a ispășit condamnarea prin muncă silnică.

După încheierea celui de al Doilea Război Mondial, a fost eliberat din lagăr, starea lui de sănătate fiind atât de subrezită la acea vreme, încât abia de mai reușea să se țină pe picioare. Cu mari greutate și încercări, a pribegit prin Rusia și, după un răstimp, a intrat în ascultare la un bătrân monah de o mare blândețe, care se formase la Optina; acesta fusese și el întemnițat și cunoscuse din plin prigoana ateistă, dar totodată dobândise multă iscusință în meșteșugul rugăciunii isihaste.

Pentru o vreme, starețul a lucrat ca fochist și, după ce a reușit să recupereze din felurite ascunzători cărți și vase liturgice din perioada țaristă, a început a sluji Dumnezeiasca Liturghie, iar botezurile și înmormântările le săvârșea în vremea nopții. A făcut acest lucru în pofida faptului că pericolul de a fi denunțat era foarte mare, ceea ce putea însemna pentru el atât o nouă perioadă de încarcerare, cât și punerea propriei vieți în primejdie. Oamenii s-au strâns în jurul lui, deoarece puterea rugăciunilor și a cuvintelor sale era foarte lucrătoare, iar Dumnezeu îl înzestrase și cu darul înaintevererii. În cele din urmă, a fost primit oficial în

rândurile clerului prin mijlocirea unui episcop, care ajutase mai mulți preoți pribegi ce reușiseră să scape cu viață din lagărele comuniste.

Astfel, lângă stareț s-au adunat tot mai mulți oameni, pentru a căror întrebări și căutări, el a cerut cu stăruință răspuns și luminare de la Dumnezeu. Așa se face că, pe la începutul anilor '70 ai veacului trecut, s-a învrednicit de prima vedenie, în care Domnul i-a dezvăluit cele ce se vor petrece lăuntric cu oamenii în vremurile de la sfârșitul lumii.

După mai mulți ani, într-o a doua vedenie, i-a fost descoperită, cu multe detalii, deopotrivă starea lumii și a firii omenești, atât din preajma venirii lui antihrist, cât și din vremea stăpânirii lui. Privirea pătrunzătoare, călăuzită de har și rugăciune a starețului deslușește pentru noi alcătuirea lăuntrică a oamenilor și a evenimentelor care premerg înstăpânirea fiului fărădelegii pe pământ și duc la înfăptuirea ei. Multe din lucrurile pe care starețul le spunea acum cincizeci de ani au devenit deja o realitate cotidiană, iar altele fie sunt tănuite până la o vreme, fie urmează să fie duse la îndeplinire.

Mărturisirile lui pot părea năucitoare și inconfortabile pentru civilizația avidă de creșterea nivelului de trai, a cărei slogan este bătătorirea neîncetată a căilor celor largi ale consumului, desfătărilor și agonisirilor pământești. Cuvintele starețului i-au pricinuit uimire și părintelui Alexandru Krasnov, cel care a închegat această carte pentru cititorii ruși, consemnând și culegând cu multă amănunțime și luare-aminte mărturisirile și convorbirile bătrânului ascet¹. În experiența sa de viață, starețul a trecut prin tot

¹ Acest prim volum este alcătuit din trei părți: în cea dintâi sunt cuprinse întâlnirea și convorbirile părintelui Alexandru cu Starețul, în cea de a doua sunt adunate câteva cuvinte ale Sfinților Părinți, care conglăsuiesc cu învățăturile și descoperirile bătrânului ascet, iar cea de a treia parte este alcătuită din mărturii ale credincioșilor care l-au cunoscut nemijlocit pe starețul centenar. Traducerea din limba rusă s-a făcut după: Священник Александр Краснов, *Духовные беседы и наставления Старца Антония*.

spectrul de prigoane asupra credinței săvârșite în Rusia de-a lungul întregului veac XX, cunoscând în prima tinerețe perioada țaristă prerevoluționară, urmând apoi instaurarea epocii comuniste cu toate ororile ei și, în cele din urmă, perestroika – însoțită de destrămarea Uniunii Sovietice și reorientarea către valorile, progresul și mult-râvnitul nivel de trai occidental. Astfel, acest om al lui Dumnezeu – cufundat în rugăciune și trecut prin nenumărate pătimiri și prigoane – și-a format o viziune asupra vieții și lumii, în care nu s-a lăsat nicidecum ademenit și amăgit de nădăjduirea în cele văzute ori de închinarea la materie.

Și tocmai de aceea, discernământul acestui stareț centenar poate deveni, pentru cei interesați, o cheie ce are puterea să deschidă calea cea strâmtă a Evangheliei și a strădaniei în rugăciune și în împlinirea poruncilor, și aceasta într-o epocă a abundenței materiale fără precedent. Opulența în care trăim azi nu este nimic altceva decât o bunăstare himerică, întoarsă pe de-a-ntregul spre confort, spre plăcerile simțite și spre îndobitocirea cugetului omenesc prin încătușarea lui în cele ale pământului. Doar orbirea sufletească și împietrirea inimii nu-l lasă pe om să vadă cât sunt de efemere toate cele materialnice pe care, din cumplita sa frică de moarte, el le îngrămădește cu disperare împrejurul său. Și cu cât este mai mare nădăjduirea în cele trupești și materialnice, cu atât mai multă este pătimirea curățitoare trebuincioasă pentru înnoirea vieții lăuntrice. Însă Domnul Hristos, în nețârmurita Sa mărinimie, stă de-a pururi la poarta inimii noastre, mărturisindu-Și dragostea și smerenia dumnezeiască: „Iată, Eu stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine” (*Apocalipsa 3, 20*).

Oricât de dureroase sau de complicate pot deveni împrejurările acestei vieți pământești, ele sunt vremelnice și, fiind cuprinse în puterea proniei dumnezeiești, întru ele putem descoperi pecetea Crucii, prin care ne facem părtași biruinței cu Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, Cel Care a

murit pentru noi pentru a nimici moartea și despărțirea noastră de Tatăl.

Hristoase Dumnezeule, dragostea Ta pentru om nu se va sfârși în vecii vecilor, iar Tu ești Cel Care ne vei veghea și ocroti pe toți și în vremurile cele tulburi și pline de pătimiri de la sfârșitul veacurilor. Tu știi și micimea, și lașitatea, și neputința mea sufletească; de aceea, mă înfățișez înaintea Ta cu toate fărădelegile mele știute ori neștiute, cerând nemărginita Ta milă și iertare, ca, măcar în ceasul cel din urmă, să încep și eu a iubi mai mult Lumina decât întunericul.

Înnoiește întru mine făgăduințele date la Sfântul Botez, pe care de atâtea ori le-am călcat în picioare, năpustindu-mă către materie și lucruri simțite ca, prin ele, să îmi acopăr hoitul lăuntric al deznădejzii și al necredinței. Spală cu lacrimi ochii mei pângăriți de pofta cea lumească și de îndulcirea din înfățișările răutății, ca astfel să prindă putere în inima mea împlinirea poruncilor Evangheliei, cele care au tărie să curețe mintea și inima de răutatea cea învechită și ucigătoare a păcatului și a morții. Învrednicește-mă să primesc Trupul și Sângele Tău de Dumnezeu și Om, ca în acest chip să mă înnoiesc iarăși și iarăși în unirea cea vie cu Trupul Bisericii, care este Trupul Tău, de vreme ce Însuși ai binevoit a ne face mădularele Tale.

Nu mă lăsa să cad în mrejele celui care dintru început a fost ucigător de oameni, și nici întru uneltirile fiului pierzării, care va fi îngăduit pe pământ ca încununare a fărădelegilor tuturor oamenilor. Șterge, Preabunule Hristoase, prin mila Ta, toate păcatele mele, ca nu cumva să se facă ele întărire și putere pentru înstăpânirea lui antihrist pe pământ.

Însuși iconomisește căile pe care să le aleg și hotărârile pe care să le iau, ca astfel, fiind luminat de Tine, să nu mă fac rob veșnic al întunericului, ci, dăruindu-Ți moartea mea lăuntrică, să Te întâlnesc și să Te cunosc pe Tine, Singurul Biruitor asupra morții și iadului. Păzește-mi fiecare răsufflare și fiecare cuget lăuntric, pentru ca, fiind cufundate acestea în smerenia Ta, să mi se limpezească adâncul conștiinței și să mă avânt cu toate puterile sufletului spre a fi îmbrățișat de dragostea Ta, care e deplină strălucire a Preasfintei Treimi, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Amin.

AM VĂZUT SFÂRȘITUL LUMII MĂRTURISIRILE UNUI STAREȚ CARE A TRĂIT O SUTĂ DE ANI

PARTEA ÎNTÂI

INTRODUCERE

Nu am vrut să merg la această întâlnire. În general, atitudinea mea față de acea categorie a populației ortodoxe era – să zicem așa – una ambiguă. De altfel, judecați și voi – ce poate să însemne un „stareț”, sau o „stareță”, când vine vorba despre niște oameni care viețuiesc în afara zidurilor mănăstirești, în lume?! De foarte multe ori, în spatele acestor noțiuni atât de dragi inimii ortodoxe, se ascundea o neștiință bădărănească, o evlavie ipocrită și tendința de a câștiga pâinea cea de toate zilele fără a trudi întru sudoarea frunții. „Stareț”! Cine-o fi el – monah, frate începător... ce se ascunde oare în spatele acestui cuvânt?! Deja auzisem de la enoriașii mei prea multe aiureli nesăbuite, răspândite de așa-zisii „stareți” răătăcitori. Și totuși, oamenii continuă să meargă la dânșii. Cu toate că sunt preoți unii dintre ei, sau ieromonahi, stareții aceștia nu au parohii în mod oficial – întreaga Sfânta Rusie este parohia lor.

Dar acest lucru vi-l pot spune abia acum, însă pe vremea aceea ei constituiau pentru mine întruchiparea unei secte al cărei specific era simularea nebuniei întru Hristos, însă de o natură sălbatică și întunecată, de acea natură care ne-a oferit-o pilda înfricoșătoare a arderii de sine săvârșite de rascolnici¹, fascinația față de literă și respingerea duhului.

¹ Rascolnic se numea adeptul unei secte religioase din Rusia, care s-a separat de Biserica Ortodoxă oficială la mijlocul veacului XVII, rămânând fidelă așa-numitului rit vechi.

Așadar, suntem în drum spre starețul Antonie. Cine o fi el oare – schimonah, ieroschimonah, novice, rasofoar, arhieru sau preot – nimic de felul acesta nu ne este cunoscut cu adevărat. Cam cu o jumătate de an în urmă, enoriașii au prins a mă întreba despre un oarecare stareț ce avusese o vedenie despre sfârșitul lumii. La început, le răspundeam printr-o glumă și, în general, mă străduiam să le pun pe toate pe seama refuzului oamenilor de a se încrede în tot ceea ce era declarat în mod oficial² și a tendinței lor de a găsi adevărul în afara hotarelor ierarhiei. Am rostit până și o predică pe această temă. Însă întrebările nu încetau, iar numărul lor tot creștea. Era deja un lucru lipsit de chibzuință să nu le acord nici o atenție, mai ales că nici nu puteam spune că erau prostesți acele întrebări! Mai mult decât atât, fiind un mare cinstitor al Sfântului Ignatie (Briancianinov), aflam adeseori o potrivire între învățăturile starețului și ceea ce Marele Teolog și Arhieru al veacului al XIX-lea, Episcopul Ignatie al Caucazului, susținea cu tărie atât prin viața sa, cât și prin cuvântul său temeluit pe Sfânta Scriptură și pe Predania Sfinților Părinți. Iar pe lângă toate acestea, mai vin și enoriașii mei ca să îmi spună: „Părinte, ar merita să-l cercetați pe acest stareț!”.

La una dintre slujbele arhieresti eparhiale, într-o mare adunare de preoți, am auzit vorbindu-se despre un oarecare Antonie, protoieru încă de pe vremea țarului, care a îndurat multe în perioada de conducere a puterii sovietice, trecând și prin închisoarea de la Solovki³, și prin

² Declarațiile și dogmele oficiale ale unui stat, ale unui oraș, ale unei instituții, sau ale Bisericii, în cazul de față.

³ În perioada de început a gulagurilor, locațiile pentru lagăre se alegeau astfel încât prizonierii să fie cât mai izolați de restul societății. Mănăstirile retrase au fost alese în mod special ca și locații pentru lagăre. Așezarea de pe Insulele Solovețki (Mănăstirea Solovât) din Marea Albă este una dintre primele și cele mai cunoscute. Mai târziu, numele popular al insulelor, „Solovki”, a intrat în argoul deținuților ca un sinonim pentru lagărul de muncă silnică în general.

lagărele gulagului din Kolîma, și prin altele de felul acesta. După eliberare, nu a mai fost acceptat ca preot slujitor, ca unul ce era socotit „nedemn de încredere”. Copiii lui s-au dezis de tatăl lor și atunci Antonie, preot al Dumnezeului Celui Viu, a intrat în slujba de fochist într-o localitate mică. Oamenii îl iubeau mult pe „popa lor”! Nu că n-ar fi fost biserică în acel orașel, căci era, erau și preoți – când mai buni, când mai răi –, însă aceștia, conform regulamentului, erau înlocuiți periodic, astfel încât uneori oamenii nici nu apucau bine să le rețină numele! Unul Dumnezeu le mai știe și ierarhul locului. Dar mai era și Antonie-fochistul! În timpul nopții, tot apăreau vizitatori lângă sobele lui și îl rugau să boteze, să sfințească, să slujească parastase, să se roage, într-un cuvânt, să le facă pe toate cele ce sunt de trebuință sufletului dreptslăvitor creștin!

În cele din urmă, eu nu m-am mai putut abține și am întrebat:

– Deci, este vorba despre acel stareț care s-a așezat cu traiul în orașul nostru?

– Să înțeleg că n-ai ajuns încă la el?! – am auzit drept răspuns vocea uimită a unui preot pe care-l cunoșteam – Noi mergem mâine. Hai și tu, dacă dorești!

Și am căzut de acord.

Așadar, iată că ne îndreptăm acum către periferia orașului, intrăm pe o proprietate privată și ne apropiem de casa unei femei care l-a adăpostit pe starețul ce devenise atât de renumit. Însă el își căpătase acest renume nu atât prin relatarea destinului său neobișnuit, ci mai degrabă prin mărturisirea vedeniilor sale despre ultimii ani ai existenței lumii pe pământ, dar și datorită prorociilor lui care ne dezvăluie cine și cum se poate mântui în acele vremuri. Având în vedere obștescul interes referitor la această întrebare, e limpede că pe Antonie nu-l păștea pericolul anonimatului! În orice caz, astfel de gânduri îmi treceau prin minte înainte de prima mea întâlnire cu el.

Mașina care mergea în fața noastră s-a oprit: ajunsesem. Lângă o casă nu prea mare și foarte îngrijită, ne întâmpină la poartă o femeie cu un zâmbet primitiv: însoțitorii mei, care, după cum se vede, îi sunt bine cunoscuți, încep îndată a o întreba despre sănătatea maicilor, a copiilor și așa mai departe. Spre marea mea uimire, femeia este îmbrăcată cu o rochie destul de deschisă la culoare, baticul de pe capul ei este chiar alb și e legat la spate, ca la gospodine. Eu mă așteptam să văd rochii și baticuri negre, precum și niște fețe înadins posomorâte ale unor femei isterice (din nu știu ce motive, anume aceasta se consideră a fi o veritabilă înfățișare creștin-ortodoxă), dar am văzut oameni normali cu zâmbetul pe buze. Din casă au mai ieșit câteva femei, printre care se aflau și unele enoriașe din parohia noastră. Cunoscând preabine atitudinea mea față de așa-numita ortodoxie neoficială, acestea s-au intimidat, s-au agitat și, cum s-ar zice în popor, erau gata să intre în pământ! Cel mai probabil, expresia feței mele nu făcea decât să le sporească temerile legate de pericolul unei posibile epitimii care le păștea: eram încordat, mânios pe mine însumi pentru faptul că m-am învoit să fiu părtaș la această călătorie și mă simțeam teribil de jenat față de enoriașii mei – le vorbisem și le tot spuseseam să nu vină aici, și poftim, m-am pomenit eu însumi stând acum în curtea starețului!

Trebuie să vă spun că situația a fost dezamorsată tocmai la timpul potrivit de către un preot mai în vârstă care venise împreună cu noi, protoiereu mitrofor cu o autoritate incontestabilă și îndeobște – un om de o mare cuviință. O glumă ușoară, un zâmbet puțin ironic și iată că suntem deja în dreptul ușii de la odaia starețului. Eu am intrat și... am încremenit. Starea care m-a cuprins nu poate fi transpusă în cuvinte; era trăirea unei anumite încântări copilărești și, totodată, a unei tainice înfiorări. Pe un pat robust din fier, sprijinindu-și spatele de o pernă, stătea întins un stareț centenar. Bătrânul era foarte înalt

de statură (avea cam pe la doi metri), iar trăsăturile feței sale oglindeau întru totul plinătatea chipului slav. Barba sa mare și deasă, precum și părul său lung, ușor ondulat, erau de culoare albă. Nu, nu era o căruntețe grizonată, ci o albeață ce părea că întruchipează chintesenta firii acestui om. Întregul său chip – un chip de monah, de ascet al vremurilor celor dintru început ale creștinismului – era uluitor prin măreția sa, prin prezența lucrătoare a duhului, prin starea continuă de rugăciune. Și numai ochii săi erau diferiți întrucâtva: ei răspândeau un soi de prospețime neobișnuită și o bunătate nemaiîntâlnită. Pe buzele sale mijeaa adierea unui surâs binevoitor, mângâietor și plin de căldură.

– Intrați, părinți sfinți, intrați!

– Da, – am gândit în sinea mea – ce mai sfinți! Cu atâtea păcate, încât putem merge și zilnic la spovedit!

Însă nici n-a apucat bine gândul acesta să mi se strecoare în minte, că starețul îmi și răspunde, așa de parcă și-ar fi continuat fraza pe care-o începuse:

– Da, păcate avem îndeajuns cu toții, însă sfințenia preotului este de alt fel; aceasta nu este sfințenia nevoitorului, dobândită din mila și cu ajutorul Domnului, și a cărei do-bândire ține de lipsa păcătuirilor. Sfințenia cea dintru început a preotului e primită în dar, e de neșters! Mai este câte unul care reușește să mai și verse pe jos din ea, iar Domnul îi face iarăși plinul: „E rău, dar e al Meu!”.

Cei din jur n-au priceput, bineînțeles, că ceea ce tocmai auziseră a fost un răspuns la gândul meu, însă eu am luat aminte la acest lucru: trebuie să fiu mai atent! Toți, pe rând, l-am îmbrățișat pe stareț cu sărutarea preoțească și, urmându-i îndemnul, ne-am așezat pe scaunele de lângă patul său.

– Au stat aici, acum câteva minute, niște oratori – starețul ne-a făcut semn cu capul, arătând către scaune, și a zâmbit –, au încercat să-mi dovedească absurditatea Infricoșătoarei Judecăți, a sfârșitului lumii, a Raiului și iadului... Cică: „Toate astea au fost inventate de niște

LIBRIS We know books

pescari neștiutori de carte! Poate că o fi auzit ei adevărul, dar n-au avut cum să-l priceapă: le lipseau studiile superioare. Noi, iată, fiind minți luminate, nu tăgăduim existența lui Dumnezeu, însă ne raportăm la Acesta nu ca la o persoană, ci ca la o rațiune cosmică atotcuprinzătoare". Aveau și citatele gata alese și pregătite pentru a sprijini încă o teorie păgubitoare de suflete. Iar eu stau culcat și mă gândesc – zâmbetul dispăruse de pe buzele Părintelui Antonie –, râvna aceasta a lor, bine ar fi dacă ar folosi-o spre a-și dobândi învățătura, nu spre a face pe învățătorii!

Lăsându-ne să cugetăm câteva clipe la cele ce spusese, starețul a continuat:

– Au isprăvit, așadar, aceștia și așteptau să vadă ce le voi zice. Dar ce era să zic? N-aveam ce le spune – prostie și atât! Deci, la prostia lor, le-am răspuns și eu cu o prostie: „Dar pe diavol l-ați văzut!?” „Ei bine!” – îmi răspund ei jigniți – „Noi vorbim serios, iar dumitale îți arde de glume!”. Dar eu le spun: „Voi îndrăzniți să îmi citați din Evanghelie, dar și lucrările Sfinților Părinți văd că le cunoașteți, însă pricepere nu aveți! Ați venit la mine să găsiți o adevărită pentru înțelepciunea cea deșartă a minților voastre și, mai întâi de toate, o validare a gândului că Biserica este fără rost și netrebuincioasă în lucrarea mântuirii. Dar, spre regretul vostru, nu vă voi fi eu ajutor în treaba asta! Da, am fost pușcăriaș. Da, n-am fost acceptat apoi în clerul mai multor eparhii. Dar oare ar putea acestea să mi se facă pricini pentru a huli Biserica și dogmele ei?! Voi căutați să folosiți Evanghelia împotriva Bisericii, dar oare cine v-a dat vouă această Evanghelie dacă nu Biserica cea Apostolică și Sobornicească?! Iar despre diavol nu v-am întrebat în glumă, nu-i glumă a-l vedea pe diavol; recitiți scrierile Cuviosului Serafim de Sarov sau ale Sfântului Ierarh Ignatie Briancianinov!”. Auzind acestea, ei au tăcut... Dar ce să le fi spus? Căci nu era nimic de zis: a vedea înseamnă a cunoaște, iar a cunoaște – deja nu mai ține de credință, ci de cunoaștere! Ori noi discutăm despre credință. Și s-ar părea că despre credință se poate discuta

mult mai ușor. Când vine vorba de credință, n-ai decât să ghicești unde-i adevărul: eu cred în cutare lucru, iar el – în altceva! La prima vedere, totul pare logic! Dar, din păcate, doar la prima vedere!

Starețul a rămas tăcut. Tovarășii mei, simțind oboseala Părintelui Antonie, au început a se ridica pe rând și a-și lua rămas bun. Eu le-am urmat exemplul, deși, parcă n-aș mai fi ieșit din acea casă, atâta liniște și pace aveam în suflet. Ne-am închinat Starețului la plecare și iată că, pe când eram deja la ușă, am auzit vocea lui:

– Părinte Alexandru, păi noi doi ne cunoșteam deja!

Ceva mi-a zvâcnit atunci în piept – da, într-adevăr, îmi era ceva cunoscut în felul de-a vorbi al Părintelui Antonie, însă ce?

– Ei, nu vă amintiți de satul din Verhnedonskoe, părinte Alexandru?

Mi-am amintit. Acele pagini ale vieții mele au fost îngrozitoare. Ceva mai înfricoșător este pentru mine de neînchipuit. Se abătuse asupra noastră o nenorocire, deși, mai corect ar fi să spun că deslușeam doar semnele unei nenorociri inevitabile, dar chiar și așa, nu-mi doresc să retrăiesc nici măcar cu gândul zilele acelea. Două nopți la rând nu am putut dormi nici eu, nici preoteasa. A venit ziua duminicii, iar eu nu eram în stare să slujesc. Enoriașii, cunoscând cu toții tragedia noastră, se adunaseră în biserică și citeau acatiste. Era pe la ora 9 sau 10 dimineața când, în chip neașteptat, s-a apropiat de mine un tânăr și mi-a zis: „Părintele și maicile mi-au spus să vă transmit, părinte Alexandru, să nu vă mai faceți griji și să nu întreprindeți nici o acțiune, doar să vă rugați! Toate s-au rezolvat deja, totu-i bine!”.

Sincer vorbind, cuvintele lui m-au năucit: care părinte, care maici?! În aceeași localitate cu noi, viețuia cel ce mi-a fost predecesor în parohie – un venetic din regiunea Livovului, oprit de la slujirea preotească –, însă acesta mai puțin decât oricine ar fi fost în stare de așa ceva! La el veneau oamenii să le facă rost de piese de schimb pentru